

ПРЕДСТАВНИЦТВО ГРОМАДСЬКИХ ТОВАРИСТВ ЖИТОМИРА У МІСЬКІЙ РАДІ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (1917 Р.)

Ради громадських організацій та їх комітети почали формуватися відразу після проголошення ліквідації монархічної влади в Росії. Цей процес відбувався у контексті загального реформування системи управління та самоврядування. Тимчасовий уряд постійно наголошував, що громадськість має взяти керівництво в провінції у свої руки, контролюючи місцеві органи влади та активно беручи участь у їх роботі. Тому діяльність Рад об'єднаних громадських організацій була важливою складовою реформування вертикалі влади та налагодження життя громад, зокрема міських. Метою цього дослідження є вивчення представництва громадських товариств Житомира у подібній міській Раді.

У Житомирі Раду об'єднаних громадських організацій було утворено 4 березня 1917 р. [1, с. 254]. Через кілька днів, 7 березня, у приміщенні міської управи відбулися збори представників громадських організацій міста та місцевого військового гарнізону, які обрали міський громадський виконавчий комітет [2, с. 2].

9 березня 1917 р. комісією житомирської Ради громадських організацій були визначені основні принципи формування її складу (ухвалені Радою 11-13 квітня 1917 р.). Зокрема, до участі в Раді запрошувалися представники просвітницьких, наукових, професіональних, економічних, благодійних організацій, військово-промислового комітету, Земського союзу, Союзу міст, земства, міського самоврядування, комітетів політичних партій (крім відверто контрреволюційних), житомирських Рад військових та робітничих депутатів, союзів службовців [3, арк. 19-20, 30 зв.]. При цьому обов'язковою умовою участі товариства у роботі Ради громадських організацій була певна кількість його членів, що проживали в Житомирі. Вона мала становити: для професійних товариств – не менше 50 чол., для культурно-просвітницьких та наукових – 25, для економічних, кооперативних, благодійних та політичних – не менше 100 чол. [3, арк. 19 зв.]. Крім цього, організація мала обрати на демократичних засадах виконавчий орган та ухвалити статут, надіславши один його примірник виконкому Ради.

Товариства, які були представлені у житомирській міській Раді об'єднаних громадських організацій, можна поділити на кілька груп. Зокрема, до першої з них належать ті, які мали на меті захист прав працівників різних установ та представників певних станів чи професій, фактично виконуючи функції профспілок: професійний союз пожежних команд Житомира, професійний союз службовців-фармацевтів Житомира, союз робітників друкарської справи, волинське професійне товариство фельдшерів та акушерок, союз товариств службовців громадських та державних установ Житомира та Волинської губернії, союз службовців Волинського губернського правління та губернської друкарні, союз годинників та робітників ювелірної справи, житомирський професійний союз шевців, союз торговців та промисловців Житомира, професійний союз службовців Житомирського з'їзду мирових суддів, союз службовців Холмсько-Волинського управління землеробства та державного майна, союз службовців житомирської повітової земської управи, союз військового медичного персоналу, союз службовців Житомирського міського громадського управління, професійний союз столярів Житомира, союз земського медперсоналу, союз нижчих службовців державних, приватних та громадських установ, союз домовласників та квартирнаймачів Житомира, союз службовців Волинської контрольної палати, союз службовців Міністерства землеробства у Волинській губернії, союз

службовців в установах Волинської казенної палати, професійний союз тютюнових фабрик Житомира, союз власників пекарень Житомира, союз власників ресторанів, кав'ярень, їдалень та чайних Житомира, професійний союз робітників-будівельників, союз дрібних торговців Житомира „Мелкторгюз”, союз техніків Волинської губернії, професійний союз металістів Житомира, союз земських службовців Волинської губернії, союз службовців житомирського відділення Державного банку, професійний союз чорноробів Житомира.

Наступну групу формують фінансово-кредитні, страхові та споживчі товариства: житомирське міське товариство страхування майна від пожеж, житомирське 1-ше ощадно-кредитне товариство, житомирське товариство взаємного кредиту, ощадно-кредитна каса службовців Волинського губернського правління, житомирське ощадно-кредитне товариство „Самодопомога”, ощадно-кредитна каса службовців Житомирського міського громадського управління, житомирське торговельно-промислове товариство взаємного кредиту, пенсійна каса волинського духовенства, житомирське товариство споживачів, кооператив службовців волинського відділення Селянського земельного банку, ощадно-кредитна каса службовців Житомирського окружного суду, ощадно-кредитна каса службовців Холмсько-Волинського управління землеробства та державного майна, товариство взаємодопомоги службовців Волинського акцизного управління, волинське товариство боротьби з дорожнечею життя, товариство взаємодопомоги робітництва, житомирське міське кредитне товариство, ощадно-кредитна каса службовців Волинського акцизного управління, товариство взаємодопомоги візників, товариство взаємодопомоги службовців Київського навчального округу, товариство допомоги на придане, споживче товариство „Кав'ярня на паях” у Житомирі, товариство споживачів при Волинському губернському акцизному управлінні.

Також своїх представників у Раді мали національні організації: товариство „Просвіта”, союз польських жіночих товариств на Волині, житомирське відділення Ліги польських жінок, християнське католицьке товариство жінок „Дзвигня”, тимчасовий виконавчий комітет зі справ житомирської єврейської громади, товариство християнської жіночої прислуги ім. св. Зити у Житомирі, демократично-християнський союз польських робітників, польське співоче товариство „Лютня”, товариство „Польска Мацеж”.

Наступну групу формують політичні партії та організації: волинське товариство республіканців, волинський комітет партії соціалістів-революціонерів (есерів), волинський комітет Бунду, товариство соціалістів-територіалістів, волинський комітет партії кадетів, волинський комітет РСДРП, польський комісаріат, міський комітет сіоністської організації в Житомирі, Волинський жіночий республіканський демократичний союз, Волинська Українська Рада.

Можна відзначити і товариства освітнього, наукового та культурного напрямків діяльності: волинський губернський союз вчителів-євреїв, товариство лікарів волинської губернії, житомирське відділення Київського обласного педагогічного товариства при 1-й гімназії, комітет житомирської російської публічної бібліотеки, товариство об'єданого студентства Житомира, союз вчителів середньої школи Волинської губернії, союз працівників народної школи Волині, волинське одонтологічне товариство, Товариство дослідників Волині, житомирське відділення Всеросійської ліги боротьби з туберкульозом, товариство поширення комерційної освіти в Житомирі, волинський союз педагогів духовної школи, жіночий союз польських вчителів на Волині, волинське товариство Народного університету, союз меламедів та вчителів єврейської мови, історії та літератури.

Решту товариств, які мали представництво у міській Раді громадських організацій, становили: Житомирське вегетаріанське товариство, комісія з надання допомоги родинам мобілізованих на військову службу, житомирське пожежне товариство, житомирський комітет товариства Червоного Хреста, житомирське римо-католицьке благодійне товариство, Рада робітничих депутатів Житомира, волинський військово-промисловий комітет, волинський губернський комітет Всеросійського земського союзу, житомирський комітет Всеросійського союзу міст, житомирська міська управа, волинська губернська земська управа, житомирська повітова земська управа, житомирське відділення товариства з надання допомоги єврейському населенню, яке постраждало від війни, Рада військових депутатів Житомира, виконавчий комітет волинського духовенства та мирян, волинське товариство боротьби з дитячою смертністю, житомирське відділення товариства з надання допомоги польському населенню, яке постраждало від війни, волинське відділення товариства допомоги солдатам, які постраждали на війні, та їх родинам, товариство допомоги незаможним дітям, які навчалися у житомирському єврейському училищі „Талмуд-Тора”, житомирське благодійне товариство [4, арк. 553-556].

Також по одному представнику призначали сама Рада громадських організацій, її виконавчий комітет та канцелярія [4, арк. 556]. Таким чином, всього до Ради об'єднаних громадських організацій Житомира входили представники 108 громадських товариств різних напрямів діяльності. Можна констатувати, фактично, повне представництво громадських товариств губернського центру у міській Раді, що є свідченням її репрезентації інтересів населення Житомира у вирішенні найнагальніших проблем міста у 1917 р.

Література:

1. Костриця М. Житомир: підручна книга з краєзнавства / М. Костриця, Р.Кондратюк. – Житомир: Косенко, 2006. – 464 с.
2. Волянсь. – 1917. – 8 мар.
3. Державний архів Житомирської області (далі. - Держархів Житомирської обл.), ф. р-405, оп. 1, спр. 6.
4. Держархів Житомирської обл., ф. р-405, оп. 1, спр. 1.